

ben” – kommentálta a dolgot Bob Barnard, a csatorna veterán riportere. Barnard viccelődött is kicsit, mikor azt mondta, hogy a lepke épp beleharapott a fülébe, de a múzeum mellette álló kurátora elmondta: ez lehetetlen, egyrészt mert a lepkének nincs erre alkalmas szájszerve, másrészt mert nem eszik semmit abban a néhány napban, ami a felnőtt életét jelenti.

A riporter folytatta az interjút, és csak a bejelentkezés után tette ki twitterre azt a fotót, amin látszik, hogy a lepke tényleg beleszeretett a fülkagylójába: két petét is odatapasztott a rokonszenves bőrfelülethez. *(beküldte Katona Gergely)*

http://index.hu/tudomany/2015/03/25/elo_adasban_petezett_a_fulebe_a_oriasi_lepke/

Rövid Hírek

Őszi cseh rovarbörze hírek rovarbörze hírek

1. Pardubice. 2015 szeptember 5-én 800-1400-ig rendezik ENTOMOLOGICKA BURZA-t a pardubicei ABC-klubban. Címe: Stolbova ul. Belépődíj 60 Kc. Asztalfoglalás 14 nappal előbb 400 Kc, a helyszínen 500 Kc. A következő címen: Miroslav Kalabza, Druzby 336, 530 09 Pardubice. Mobil: 728752 442

2. VI. NEMZETKÖZI ROVARBÖRZE Brno. 2015 szeptember 12-én 800-1300-ig rendezik meg a börzét a brnoi Delnickeho Domu-ban, Jamborova ul. 65. Megközelíthető a 9-es villamossal és az 55, 58-as busszal. Asztalfoglalás 200 Kc. A következő címen: JUDR Kamil Klecka, Tel: 725180602. Belépődíj: 40 Kc.

3. PRÁGA 2015. TRADITIONAL EXCHANGE DAY. 2015. OKTÓBER 3-4-én rendezik meg a hagyományos prágai rovarbörzét. Helye: Conference Center CITY, Na Strži 65/1702, 140 00 Prague 4. Megközelíthető a „C” piros metróval a Pankrác megállónál. INFORMATION ENTO-TERRA, Vladislav Malý and Co., Podskalska 393/5, 128 00 Praha 2, tel. 420737728312. www. Ento.tera.cz.

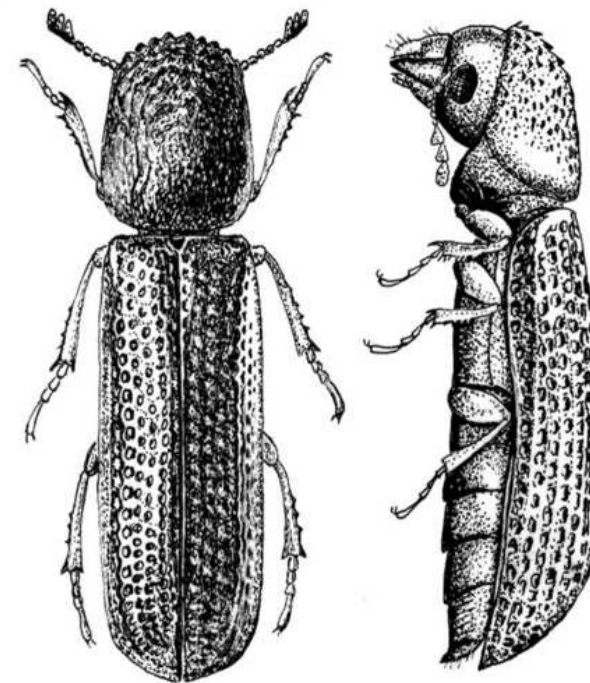
4. Otrokovice. 2015. október 10-én 8-12-ig rendezik meg a 42. ENTOMOLOGICAL EXCHANGE DAY-T Otrokovicé-ben. Helye: CONGRESS CENTRE. OTROKOVICKÁ BESEDA. BELÉPŐDÍJ 50 Kc. Asztal nagy. 300 CZK (elővétel 250 CZK), asztal kisebb: 250 CZK (elővétel 200 CZK).

RI

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója
78. szám, 2015. május

Tartalom:

Rovarász kortársaink — MRT-hírek — Sajtófigyelő
Rövid Hírek

Rovarász Híradó

a Magyar Rovartani Társaság
negyedéves tájékoztatója

A tájékoztatóban megfogalmazott vélemények nem minden esetben tükrözik a Szerkesztőbizottság és a Magyar Rovartani Társaság vezetőségének álláspontját.

A Rovarász Híradót alapította 1989-ben: Nagy Barnabás

Felélős szerkesztő: Haltrich Attila (HA)

Szerkesztőbizottság: Balázs Klára (BK), Jenser Gábor (JG), Mészáros Zoltán (MZ), Merkl Ottó (MO), Nagy Barnabás (NB), Rozner István (RI), Szalóki Dezső (SZD), és Szócs Gábor (SZG).

Szerkesztőség:
BCE, KeTK, Rovartani Tanszék,
1118 Budapest, Ménesi út 44.
Telefon: 4826219
drótposta: attila.haltrich@uni-corvinus.hu

Magyar Rovartani Társaság (MRT)
1088 Budapest, Baross utca 13.
www.magyarrovartanitasag.hu

A Magyar Rovartani Társaság célja és feladata a rovartan általános művelése, elsősorban a magyarországi rovarvilág kutatása és vizsgálata, valamint a rovarotani ismeretek terjesztése.

Elnökség (2014)
Elnök: Vig Károly
I. alelnök: Merkl Ottó
II. alelnök: Szócs Gábor
Titkár: Puskás Gellért
Előadásszervező titkár: Koczor Sándor
Szerkesztő: Merkl Ottó
Pénztáros: Szalóki Dezső
Ellenőr: Balázs Klára
Jegyző: György Zoltán

Ülések – a nyarat kivéve – minden hónap harmadik péntekén a **BCE Kertészettudományi Karán**, az „E” épület E/2 termében (Budapest XI., Ménesi út 45), délután 4 órakor.

Illusztráció

Címlapon:

Gabona álszú

Rhizopertha dominica, Fabricius, 1792

Rajz: Pataki Ervin

Aláírása még olvasható a december 19-ei rovarotani Jelenléti könyvében... A zsíros-kenyér partin még történeteket mesélt, ivott a száraz egri merlot-ból, derűsen váltunk el. Miután sem a januári, sem a februári ülésen nem láttam, e-mailben érdeklődtem az állapota iránt. Azonnal válaszolt, írta, hogy még nincs pontos diagnózis. Rá egy hétre már volt, sajnos, a legrosszabb kilátásokkal kecsegtető...

Pedig úgy el tudtam volna képzelni Jenser Gábort a hosszú életű Nagy Öregek sorában! És nem csak azért, mivel korához képest (84) igen jó fizikai kondícióban volt, folyamatosan utazott, gyűjtött, publikált, tervezett stb., de memóriája is kiváló volt! Ha valamit meg akartam tudni tanszékünk, vagy a MRT történetéről, nyugodtan fordulhattam hozzá. Most már bánom, hogy nem meséltettem többet...

Jenser Gáborral 1980 nyarán találkoztam, a Görgényi-havasok egyik völgyében (Szalárd). Még éjszakai szállást is adhattam neki, mivel előző este, többedmagával, fegyvert fogott rájuk az alagút túlbuzgó öre, és most félték arrafele hazamenni. Budapesti lepkész barátom, aki pont velem volt, csak annyit tudott róla, hogy „valami furcsa rovarokkal foglalkozik”. Ja, meg hogy „nagykutya a Rovartani Társaságban”...

Amikor áttelepedtünk Magyarországra (1988) és járnai kezdtem a rovarotani ülésekre, ő volt a társaság elnöke. Összebarátkoztunk, igen sokszor voltunk együtt az elmúlt 27 évben.

Amikor a nagydoktori védése volt, még a 90-es évek elején, megkért, hogy a pulpituson található csészéjébe, ne teát vagy vizet, hanem vörösbort töltsék...

Ő volt tanszékünk első címzetes egyetemi tanára. Gyakran kértük fel bizottsági tagnak, opponensnek, doktori szigorlatokon vizsgáztatónak. Sosem volt szigorú a delikvenssekkel, a pontosságra viszont igazi német módjára vigyázott.

Gyorsan ment el. Röpke két hónap alatt. 2014 novemberében még az első sorban ünnepelte Móczár Laci bácsi 100. születésnapját, de 2015-ben már nem láttuk az üléseken...

Nagyon fog hiányozni!

HA

Autóbusz: Szentendréről a Kis- Villám járással a Jurta tábor megállóhelyig
Személyautó: (Bp. felől) a 11-es főútról Visegrád-Szentgyörgypuszta elhagyásával a Park üdülőnél bekanyarodva a panoráma úton, vagy Visegrád- Fellegvár felől a Jurta táborig

Költségek:

Szállás: (12 személyes fürdőszobás faházakban – 2 és 4 ágyas szobákban) **2500 Ft/fő/nap + 410 Ft/fő/nap idegenforgalmi díj + 350 Ft ágyneműhasználat (egyszeri)**

Étkezés: **2500 Ft** (ebéd, szalonnasütéshez szalonna, hagyma, sör, bor, kenyér, tea, kávé, üdítő, ásványvíz, stb.)

Az MRT tagok részére a szállás alapdíját (5000 Ft) a Társaság állja.

Nem rovarotani tag (2 nap) **8670 Ft**

Nem rovarotani tag (1 nap) **4510 Ft**

Rovartani tag (2 nap) **3670 Ft**

Rovartani tag (1 nap) **2010 Ft**

A gyűjtésekről a fajlistákat kötelező leadni Szabóky Csabánál.

A faházakban (12 emberre) egy kis hűtőszekrény áll rendelkezésre, ezért csak a romlandó (pl. húsárú) ételeket lehet elhelyezni (gyümölcs, zöldség, stb. elhelyezésre nincs mód).

Felvilágosítást ad(hat) Szabóky Csaba 30/ 373 36 35 telefonszámon.

A részvételre befizetni az áprilisi vagy a májusi rovarotani ülésen lehet.

Budapest, 2015. április 13.

Jó pihenést, gyűjtést, szórakozást kíván
a Vezetőség

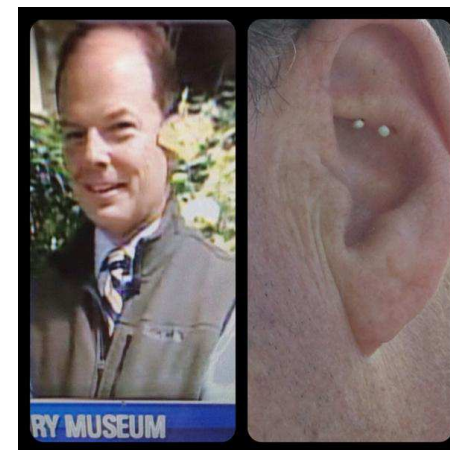
Sajtófigyelő

Élő adásban petézett a fülébe az óriási lepke
Index, 2015.03.25. 09:09

Élő adásban petézett le egy afrikai holdasszövő lepke a WTTG-TV nevű washingtoni tévéadó egyik riportérének fülébe, miközben interjút készített a helyi természet-tudományi múzeum egyik munkatársával.

A lepkének csak négy perc kellett a mutatóványhoz. A műsorvezető gyapjúöltönye tetézett meg neki először, aztán egészen a férfi füléig mászott, ahol megtalálta a tökéletes helyet a peték elhelyezésére.

„Jelentkeztem már be hurrikánok mellől is, és azt hittem, annál semmi sem lesz keményebb, de egy afrikai holdasszövő lepke van a fülem-

Edít valósággal istenítk itt. Ahogy végigsétál velünk a kórházon, mindenki széles, szeretet teljes mosollyal üdvözlő, mindenki meg akarja érinteni, köpenye szélét megcsókolni. Fantasztikus látvány, Albert Schweitzert tisztelheték így Afrikában. Ez a szeretet és tisztelet nem korlátozódik csupán a kórházra. Amerre csak járunk, a falvak lakosai már messziről felismerik a VW „rohamkocsit” és szaladnak, hogy üdvözölhessék.

*

Edi 2003. augusztus 19-én meghalt. Szomorú dolog, hogy özvegye, s két felnőtt gyermeke nem tart kapcsolatot régi kollégáival, sem a Heterocera Sumatranaval, így aztán nem is tudjuk, hogy mi van velük. Meglepő az is, hogy Ediről milyen kevés írás jelent meg eddig, pedig megérdemelte egy részletes ismertetést értékes életművéről és kalandos életéről.

Hangay György, Ausztrália

MRT hírek

A Magyar Rovartani Társaság 2015. évi rovarász kirándulása június 19 – 20 – 21

Helyszín: Visegrád, Mogyoróhegy, Jurta-tábor (Madas László Erdészeti Erdei Iskola)

Program:

Péntek (19)

13:00 – találkozás a táborban, regisztráció

14:00 – közös ebéd

15:00 – tábornyitás, ünnepélyes zászlófelvonás, ismerkedés a környékkel

19:00 – felkészülés az éjszakai gyűjtésre

szürkület után szentjános bogár megfigyelés (2015 a fény éve)

Szombat (20)

09:00 – barangolás a környéken (Kis-Villám, Nagy-Villám, stb.)
vezető Kiss Balázs erdőmérnök

17:00 – felkészülés a szalonnasütésre

19:00 – készülődés az éjszakai gyűjtésre

szürkület után szentjánosbogár megfigyelés (2015 a fény éve)

Vasárnap (21)

09:00 – ébresztő

10:00 – táborzárás, ünnepélyes zászlófelvonás, indulás hazafelé

A Mogyoróhegy célszerű megközelítése

Vonat: Bp. Nyugati pu. – Nagymaros-Visegrád mh. – Nagymarosról Visegrádra révvel – Visegrád, Kis-Villám volánbusz – Jurta tábor

Gyalog: Visegrád hajóállomás – Salamontorony utca – Salamontorony – Sibrik domb – Mogyoróhegy – sípálya – Jurta tábor (az út kb 20 perc alatt megtehető)

Rovarász kortársaink

Dr. Jenser Gábor

(1931. április 1, Nagykároly – 2015. május 6, Budapest)

Fotó:
<https://www.facebook.com/jenser.gabor?fref=ts>

Balás Géza tanítványaként 1950-ben a budapesti Agrártudományi Egyetem Kert- és Szőlőgazdaságtudományi Karának Kertészeti Állattan tanszékén a tripszek tanulmányozásával kezdte szakmai munkásságát. 1954-től egyetemi tanársegédként örömmel vállalta az oktatást és a kutatást magába foglaló tanszéki feladatokat. Az oktatói pálya az 56-os forradalom idején tanúsított magatartása miatt kényszerűen megszakadt. Új munkahelyén, a Veszprém-Zala megyei Állami Gazdaságok Laboratóriumában, gyümölcs ültetvények növényvédelmének fejlesztése volt a feladata, amely mellett tudományos szinten, elsősorban akarológiai kérdésekkel foglalkozott. Szakmai munkásságával jelentősen hozzájárult a hazai gyümölcsültetvények növényvédelmi gondjainak megoldásához. Kutatási eredményeit és gyakorlati tapasztalatait, azóta több kiadást megért *Üzemi gyümölcsösök védelme* c. kézikönyvben összegezte.

1963-tól 1985-ig a Kertészeti Kutató Intézetben és annak jogutódjaiban tovább folytatta a gyümölcsösök védelmének korszerűsítését. Elsősorban a vírusokat terjesztő ízeltlábú és fonálféreg fajok tevékenységét, a gyümölcsösök újratelepítési gondjait tanulmányozta.

Az MTA Növényvédelmi Kutatóintézete Állattani osztályán 1985-től a gyümölcsösök integrált védelmének lehetőségeivel foglalkozó kutatócsoporton belül a takácsatkák és természetes ellenségeik kölcsönhatását tanulmányozta. Évtizedek után újból „hivatalsan” is lehetősége nyílt a tripszek kutatására, faunisztika és vektorológia területén. A Balás Géza által vezetett Tanszéken hallgatóként megkezdett tripszkutatást élethelyzettől, munkahelytől függetlenül napjainkig folytatva megírta a Magyarország Állatvilága sorozatban a Thysanoptera kötetet, továbbá azt a 160 közleményt, amely a hazai thysanopterológia alapját képezi. Az elmúlt évtizedekben 4 alkalommal szervezett nemzetközi thysanopterológiai szimpóziumot.

A hazai kertészeti növényvédelmi oktatást tankönyvek írásával, előadások tartásával támogatta. Nagy szerepet vállalt *A szántóföldi és kertészeti növények kártevői, az Integrált növényvédelem a kártevők ellen* c. tankönyvek szerkesztésében és fejezeteinek

megírásában. Akadémiai doktorként, címzetes egyetemi tanárként részt vesz a graduális és posztgraduális növényvédelmi szakemberek képzésben és továbbképzésében.

Jenser Gábor Balás Géza szellemi hagyatékának megőrzője, munkásságának folytatója.

(laudáció, mely elhangzott 2007. február 20-án a MTA Dísztermében, a 2006-os Balás Géza emlékérem átnyújtása előtt)
HA

Emlékezés Dr. Eduard Diehlre

Tudom, hogy a Rovarász Híradóban leginkább egykori tagtársainkról szoktunk megemlékezni, de ezúttal egy régi német kollégáról, jó barátról és nem utolsósorban, egy köztiszteletben álló lepidopterológusról szeretnék néhány emlékfoszlányt felidézni és azokat megosztani az olvasókkal – főleg azokkal, akik netán ismerték.

Dr. Med. Eduard („Edi”) W. Diehl 1917. február 12-én született Saarbrückenben, s az ottani egyetemen szerzett orvosdiplomát. A lepkék iránt már

kora ifjúságában is érdeklődött, s ez az érdeklődése egész életében megmaradt, s mondhatni, hogy bizonyos mértékben hozzájárult életútja kijelöléséhez. A háború alatt katona volt, s mint ahogy egyszer mesélte: ’távcsóval látta Moszkva háztetőit is’.

A távoli, egzotikus tájak és a gazdag trópusi fauna gyönyörű rovarai mindig vonzották, így hát a háború után először Madagaszkár szigetén, majd Szaúd-Arábiában dolgozott orvosként. Természetesen lepkészett mindenütt, de mivel hosszú ideig nem akart egy helyen sem maradni, gyűjteményét hazaküldte Németországba, ahol lepkész kollégáival egy közös gyűjteményt tartott fenn. 1961-ben Szumátrára költözött és a Dolok-Merangir nevezetű vidéki kisváros közelében lévő Goodyear gumiültetvény orvosa lett, majd kórházat létesített a közeli Tebing Tiggi-ben. Kiváló, nagytudású sebész, de ugyanakkor mondhatni, hogy orvos-ezermester is volt ekkor már és a helybéli lakosság igen nagy tiszteletben tartotta. Rendkívüli tehetséggel és munkabírással, gyakran naponta akár 20 operációt is végrehajtott. Egy személyben volt sebész, belgyógyász és háziorvos.

Fotó: Hangay György

Edi Diehl

pihék lennének, másoké pedig pikkelyt utánoznak vagy olyan keskenyek és hosszúak, hogy úgy néznek ki mint egy miniatűr vitorlázó repülő. A színeik legalább olyan pompásak, mint a nagyoké, van közöttük ezüst és arany díszítésű is, némelyik pedig olyan, mint ha rozsdamentes acélból készült volna. Látszólag mind hibátlan, ami cáfolja a trópusi őserdőkben gyűjtő lepkészek beszámolóit, melyek szerint a vadonban javarészt rongyos szárnyú, kopott lepkék repdesnek, mert a sűrű növényzet kegyetlenül megtépi őket. Úgy látszik ez nem nagyon vonatkoztatható az éjjeli lepkékre, de természetesen az is elképzelhető, hogy szerencsések vagyunk és pont egy tömeges rajzáskor jöttünk, amikor a bábból kikelő lepkék még „fiatalok” és nem volt idejük szép szárnyaikat elrongyolni.

*

Búcsúzóul néhány szót az orvosi praxisról:

Az operációk itt minden tektória nélkül zajlanak. A betegek egy kis váróteremben várakoznak és akire sor kerül, az a maga lábán megy be a másik szobába és fekszik fel az operáló asztalra. Gyors altatás és még gyorsabb műtét, Edi atlétatrikóban dolgozik a rekkenő hőségben, csak néha áll meg egy pillanatra, hogy gumikesztyűjéből kirázza a verejtéket. A vágás bevarrása előtt gyakran porrá tört antibiotikum tablettákat szór a sebbe, ami roppant hatásos, szerinte jobb, mint ha orálsan adagolná. Csodálattal hallgatjuk beszámolóit, amit a legtermészetesebb módon mond el nekünk. Az ő célja az életek megmentése, akárhogy, akármilyen szegényes körülmények között. Itt nincs drága felszerelés, hatalmas gyógyszertár, de még szakképzett személyzet sincs, csak egy mindenre elszánt, céltudatosan és bátran dolgozó orvos: Edi.

Most már értem, hogy miért vásárolt barkácsoló eszközöket a kórház számára. Amikor a drága, Németországból ajándékként kapott műszerek elhasználódnak, megteszik ezek is. Néha még horgászsinór is jó egy-egy seb bevarrására. És ami a legfigyelemreméltóbb, hogy a sikeres műtétek sokkal inkább túlsúlyban vannak itt, mint egy jól felszerelt, modern nyugati kórházban!

Edi nevetve meséli, hogy az első időkben gyakran megesett, hogy az operáció előtt megszöktek a betegek. Számomra - mivel betegesen irtózok mindenféle sebészeti beavatkozástól - ez nagyon is érthető. Neki viszont módot kellett találni, hogy ezt megakadályozza. Ezt is a legegyszerűbb módon intézte: egyszerűen bezárta a pacienseket a műtét előtti estén, nehogy az éjszaka leple alatt elosonhassanak! Meg is mutatja a berácsozott kórtermet, ahol már szép számmal várakoznak a betegek.

A félelmet leszámítva, minden betege vakon hisz benne. A bizalmat az is elősegíti, hogy Edi már régen áttért mohamedán hitre. Vallásos tevékenysége főleg abból áll, hogy a jó módú helybeliek fiait körülmételi! Az iszlám ugyan nem kötelezi hívőit a körülmételésre, de a buzgóbbak mégis vállalják ezt az Allahnak tetsző műtétet. A szegényeket valamelyik imám metéli körül, általában egy borotvapengével, míg a tehetősebbje orvoshoz fordul, hogy ne szenvedjen túl sokat a gyerek. Ugyanis ezt a műveletet nem csecsemőkorban hajtják végre, hanem a serdülőkor kezdetén, a nagyjából 13 éves fiúgyermek esetében. Szakavatott sebésznek ez nem nagy dolog, s érzéstelenítéssel és fájdalomcsillapítókkal a fiú is hamar túl esik rajta – de hát még így sem lehet kellemes élmény!

ugyancsak nagy hibája: az a bizonyos állandóan légkondicionált helység egyben Edi hálószobája is volt! Minden éjjel ott aludt, a lassacskán – de állandóan – szublimálódó cián társaságában. Hogy ezt hogy élte túl, azt a mai napig sem tudom. Pedig túlélte, mégpedig nem is akárhogy, mert ugyan már jóval hatvanon felül járt, olyan jó testi és szellemi erőltében volt, mint egy 20-30 évvel fiatalabb ember. Roppant mértékletes volt, még Kati pompás bécsi-szeleteinek is ellent tudott állni, - igaz, csak egy-két darab elfogyasztása után...

*

Egy-két év múlva két múzeumi kollégámmal meglátogattuk Edit. Részletesebben megírom szumátrai utunk történetét a fenn említett „Túl a Horizonton”-ban, s most csak egy esti lámpázásról szólok:

Újabb és újabb éjjeli lepkék özönlenek lámpánkra, illetve az a mögé feszített nagy lepedőre. Csodálatosan változatos ez a sereg, van közöttük kicsi, nagy, színpompás és szerényen szürke vagy barna. A legfeltűnőbbek a hatalmas szövőlepkék, a mi éjjeli pávaszemes lepkénk trópusi rokonai. A természet igazán bőkezűen bánt velük, amikor szárnyaikat díszítette, mert egyik szebb, mint a másik. De a szenderek sem maradnak messze mögöttük, ezek is gyönyörűek, sokkal színesebbek és díszesebbek a mieinknél, legfeljebb a nálunk ritka oleander szender⁵ vehetné fel velük a versenyt. És mennyi van belőlük! Csak úgy hemzsegnek a vásznon, erőteljes szárnyuk motollaként seprí félre a gyengébb alkatú araszolókat és bagolylepkéket, de aztán hamarosan megnyugszanak, a szenderekre egyáltalán nem jellemzően megülnek, csak egy kis rezgés árulja el, hogy nagyon is élnek és bármelyik pillanatban újra szárnyra kaphatnak. A színek és formák orgiája ez itt. Lassan már meg sem lehetne mondani, hogy milyen színű a lepedő, mert a lepketömeg tökéletesen betakarja. Az apraja talán még érdekesebb, mint a nagyja, mert ezek között a törpék között vannak a legbizarrabbak. Van, amelyik olyan, mint egy parányi tollpamacs, a szárnyak mint ha lehetnének

Fotó: Hangay György

T. Ralph és P. Colman múzeumi kollégák

⁵ *Daphnis nerii*

Fotó: Hangay György

Edi Diehl a Goodyear kórházban

Entomológiai munkáját sem hanyagolta el, aktívan részt vett a Societas Europaea Lepidopterologica (SEL) munkájában és 1982-ben megalapította a Heterocera Sumatrana¹ társaságot, melynek célja Szumátra –és az ahhoz közel eső Dél-kelet Ázsiai tájak - Heterocera faunájának kutatása volt. A társaság székhelye Németországban van. Web-oldaláról minden lényeges információ megtudható.

Dr. Diehl az 1980-as évek elején megnősült, egy helybéli batak leányt, (Herlínát) vette feleségül. A család kérésére felvette a mohamedán vallást, habár tudtommal egyáltalán nem volt vallásos.

Mondhatom, hogy egy életen át leveleztünk egymással, kamaszkoromtól fogva (1950-es évek) egészen öreg barátom haláláig. De csak az 1980-as évek elején találkoztunk először, amikor én már feleségemmel, Katalival, Ausztráliában éltem.

A nemrégén megjelent „Túl a Horizonton” c. könyvemből idézek:

Kopogtatnak. - Ki lehet ez? - nézünk egymásra Katalival. A koratavaszi ausztrál verőfényben egy kis szemüveges emberke áll az ajtó előtt és szélesen mosolyogva kérdi: - Georg? Ich bin der Edi!²

Mit mondjak? Majdnem hanyatt estem. Edi itt Ausztráliában? Bizony ő az, kétség nem fér ehhez – Dr. Eduard Diehl, az én réges-régi levelező partnerem, német-tanuláson segítőtő barátom, akivel ezideig nem hogy nem találkoztam, de még fényképét sem láttam. És most itt van Sydneyben, eljött bennünket meglátogatni. Váratlanul. De hát ez Edi, kiszámíthatatlan, meglepő – és mindig lebilincselő!

Iskoláskorom óta ismerjük egymást. Akkor már érdekelték a bogarak, volt is egy kis gyűjteményem, de magyar nyelven írt szakkönyvem egy sem, mert ilyesmi bizony nem volt akkor még. Lepkekönyv volt, az „Abafi” – de bogár nem. A Reitter³ volt a bibliám, de ez németül íródott. Szerencsére drága jó atyai nagymamám német/francia nyelvtanár volt, tőle tanulhattam németül. Zseniális tanárnőm volt, mert egy nyári szünidő alatt úgy belém oltotta a németet, hogy szeptemberre már társalogni is tudtam úgy-ahogy és szótárral a Reitter ódivatú, keményen nyakatekert szakszövegét is mertem böngészni.

¹ <http://www.saturnia.de/Research/Heterocera-Sumatrana-Society.html>

² - György? Én vagyok az Edi!

³ Edmund Reitter: *Fauna Germanica – Die Käfer des deutschen Reiches*, K.G. Lutz Verlag, Stuttgart 1908–1916

De szakértő segítség jó lett volna. Egy nap aztán rám mosolygott a szerencse, egy ifjúsági újságban – a címére már nem emlékszem, de talán a Szabad Ifjúság volt – apróhirdetésre bukkantam: egy Szaúd-Arábiában élő német amatőr entomológus levelező partnert keresett. Rögtön írtunk neki és egy pár héten belül választ is kaptunk. Dr. Eduard Diehlnék hívták és valami gazdag arab sejk kórházában volt orvos. Igaz, nem volt bogarász, hanem lepkész, de német volt és akkor ez volt a legfontosabb. Nagyszerű levelező partnernek bizonyult, számtalan levelet váltottunk és ma már el sem tudom képzelni, hogy mi a csudáról tudtunk annyi mindent össze írni.

A főtéma mindig a természetbúvárkodás volt persze, azon belül pedig a rovarászás. Nem csak leveleztünk, hanem küldtünk rovarokat is egymásnak, én lepkéket Edinek, ő pedig bogarakat nekem. Múltak az évek, s mint ahogy ezt mondani szokás, az élet viharai ide-oda sodortak mindkettőnket. Végül is Edi Szumátrán, én meg Ausztráliában kötöttem ki. A barátság azonban megmaradt, pedig hát a levelezés megszakadt néha-néha, nem egyszer akár évekre is. De aztán mindig újra indult és mindig a régi szellemben. Soha sem

Fotó: Hangay György

Calchosoma sp.

Calchosoma atlas! Nem tudtam betelni a látványával, ami érthető, hiszen ez volt az első trópusi óriásbogár, amit a kezemben tarthattam!

*

Két hetet töltöttünk együtt, Edi forgószerű jellegű tempóval mindent meg akart tapasztalni. Opera. hangverseny, állatkert, múzeum és természetesen egy párnapos rovarász kirándulás.

fogom elfelejteni Edi beszámolóját, az elsőt, amit Szumátrából küldött. Szinte éreztem a fülledt, virágillattól terhes trópusi levegőt és álmodhattam a buja, örökzöld őserdőről, ahová annyira vágytam. Meg az első csomagocskát sem felejtettem el soha, amit onnan kaptam tőle. Fűrészporba ágyazott bogarak voltak

benne, s közöttük egy csodalény, egy valóságos

Ez utóbbi sajnos nem a legjobban sikerült, mert lévén kora tavasz, az éjszakák még hidegek voltak és Edi már nagyon elszokott az ilyesmitől. Vagott is szegény, de azért hősiezen kitartott egész éjjel a lepkecsalogató higanygőz lámpa mellett. Kedvenc kutatóterületemre, a Coricudgy vadonába vittem el őt és táborunkat a kb. 1200 m magas hegygerincen ütöttük fel. Itt állítottuk fel a lámpát is, de balszerencsénk volt, ugyanis pont egy évente

Fotó: Hangay György

Szumátrai táborunk

megismétlődő bogong bagolylepke⁴ özön lepelt el bennünket. Ezek a barna alapszínű éjjeli lepkék tavasszal az alacsonyabb vidékekről a magasabb régiók felé vándorolnak, mégpedig hihetetlen tömegekben. Az ausztrál őslakosok, de még az első fehér telepesek is, szárnyaikat leperzselve ették őket. Nekünk nem volt ilyen szándékunk, inkább a pokolba kívántuk valamennyit. A lámpánk mögé feszített lepedőre százával telepedtek, kiszorítva minden más rovar, s így aztán az éjszakai gyűjtésünk teljesen eredménytelen lett.

Sydneybe visszatérve Edi bevásárló kőrútra kelt mondván, hogy itt biztos lehet mindenféle olyasmit kapni, amit Szumátrán nem. Főleg a háztartási boltokat szerette, azokban pedig a különféle kézi szerszámokat. Meglepő kérdéseket tett fel az eladóknak. Például afelől tudakozódott, hogy a műanyag fogantyús szerszámokat lehet-e vízben főzni, meg hogy az olló elveszíti-e élét a forró vízben, a fúrófejek megrozsdásodnak-e a vértől – és ehhez hasonlókat. Az eladók persze nagy szemeket meresztettek, mert nem tudhatták, hogy Edi a szumátrai sebész-praxisa számára vásárolta a szerszámokat és azokat főzéssel szándékozta sterilizálni. Így aztán csak azt gondolhatták, hogy bolondok vagyunk.

De a legbizarrabb kívánsága az utolsó napok egyikére maradt: ciánt akart venni. Mennyit? Hát 5 kg-ot! Ennyi ciánnal egy kisebb fajta város egész lakosságát ki lehetne irtani, ezért hát érthető, hogy nem volt könnyű kívánságát teljesíteni. De azért sikerült, s az 5 kilónyi, bádogdobozba zárt cián bekerült Edi bőröndjébe. Minek kellett ez neki? Jó kérdés, a válasz viszont legalább olyan bizarr volt, mint maga a kívánság. A preparált lepkék érzékenyek a szumátrai magas páratartalomra és természetesen minden kártevőre is, ezért hát Edi gyűjteményét egy állandóan légkondicionált helyiségben tartotta. Hogy porvák, portetvek, molyok és egyéb haszontalan ízeltlábúak ne tegyenek kárt a lepkékben, minden tárlófiókba egy-egy darab ciánt szokott tenni. A roppant hatásos mérge aztán minden élőlényt megöl, ami csak a lepkék közelébe merészkedik. Az egész stratégiának azonban volt egy

⁴ *Agrotis infusa*